

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 2 februari 1943 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning hava båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående militieombudsmansämbetets förvaltning under år 1942.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diarier, vilka år 1942 förts i nämnda expedition, dels protokoll över militieombudsmannens inspektioner under året, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte hava på särskild begäran handlingarna rörande vissa av militieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet tillhanda.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelar militieombudsmannen Ivar Lamech Wieslander till en början att han åtnjutit semester från och med den 18 till och med den 28 mars (avseende 1941) samt från och med den 20 till och med den 22 april, från och med den 3 till och med den 21 augusti och från och med den 5 till och med den 10 oktober. Jämlikt 17 § första stycket i den för militieombudsmannen gällande instruktionen har militieombudsmansämbetet under nämnda tider föreståtts av militieombudsmannens ställföreträdare revisionssekreteraren Johan Axel Erland Nordenfalk. Med stöd av bestämmelserna i 17 § andra stycket i instruktionen har Wieslander uppdragit åt Nordenfalk att under tiden från och med den 9 november till och med den 8 december 1942 förrätta de å militieombudsmansämbetet ankommande göromålen med undantag av vissa ärenden. De ärenden som av Wieslander handlagts under sistnämnda tid äro ärendena d.nr 239/1939 angående tjänsteförsummelse av vissa befattningshavare vid försvarsväsendets kemiska anstalt, d.nr 896/1941 angående vissa inkallelser till Norra skånska infanteriregementet, d.nr 768/1942 angående föroläpning i tjänsten mot viss personal, d.nr 1514/1942 angående yttrande i anledning av remiss rörande åtgärder till förhindrande av skadegörelse inom försvarsmakten, d.nr 1537/1942 angående skrivelse till Konungen rörande värnpliktigas rätt att tillgodoräkna sig viss tjänstgöring samt d.nr 1561/1942 angående skrivelse till Konungen rörande rätt för militär personal att ingiva besvär till närmaste befälhavare, som för expedition.

Enligt vad i berättelsen härefter omförmäles hava under år 1942 inspektionsresor av militieombudsmannen företagits till Blekinge, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Jönköpings och Jämtlands län.

Vid inspektionerna har militieombudsmannen biträts av byråchefen och byråintendenten vid militieombudsmansexpeditionen. För granskningen av vissa kassaförvaltningars räkenskapshandlingar har militieombudsmannen såsom biträde anlitat en förutvarande intendenturofficer. Vid inspektionen av truppförband ha krigsrättsprotokollen, protokollen angående disciplinära bestraffningar, de militära straffregistren, anteckningsböckerna över meddelade tillrättavisningar, kassaförvaltningens räkenskapshandlingar samt handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom markententerirörelsen granskats. Tillika har uppmärksamhet ägnats åt vårderna av kaserner och materiel, åt hygieniska förhållanden, utspisningen och socialvården. I samband med inspektionerna av truppförband ha även arrestlokalerna besökts.

Över de under året handlagda ärendena meddelas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1942 års lagtima riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1942 från år 1941 balanserade ärenden till ett antal av 235

Under år 1942 tillkommo ärenden till följande antal:
enligt allmänna diariet 1,652
enligt diariet över hemliga ärenden 145

Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1942 utgör alltså 2,032

De ärenden, som tillkommit under år 1942, utgöras av:
ärenden inkomna från myndighet 65
klagomål eller framställningar från enskilda 1,217
ärenden uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning 491
militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m. 24

Summa 1,797

Av de från år 1941 balanserade 235 ärendena ha 126 utgjorts av klagomål eller framställningar från enskilda samt 93 av ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning m. m. Ett ärende tillhörde gruppen »militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m.». 15 ärenden hade inkommit från myndighet.

Till behandling under år 1942 ha alltså förelegat 80 ärenden, som inkommit från myndighet, 1,343 klagomål eller framställningar från enskilda, 584 ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskningar m. m. samt 25 organisations- och förvaltningsärenden, tillhopa 2,032 ärenden.

Av dessa ärenden ha	
till annan myndighet hänvisats	14
utan åtgärd avskrivits	46
på grund av återkallelse avskrivits	12
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning avskrivits	1,177
på grund av att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits blivit avskrivna	171
föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd	50
föranlett framställning till Konungen eller till departementschef	36
föranlett annan åtgärd	170
och äro vid 1942 års utgång	
under utredning	200
på militieombudsmannens prövning beroende	156
	<hr/>
	Summa 2,032

Av hela antalet under år 1942 till behandling föreliggande ärenden (2,032) ha under året slutbehandlats 1,661 medan till följande år balanserats 371.

Av de anhängiggjorda åtalen (därmed jämförliga ärenden) voro vid 1942 års början ännu icke slutligt prövade		24
anhängiggjordes under år 1942		28
	<hr/>	
	Summa	52

Av dessa åtal		
ha under året slutligen avgjorts	34	
äro vid årets slut på prövning beroende	18	
	<hr/>	
	Summa	52»

I anslutning till denna översikt anmärkes i berättelsen, att de under de sist gångna åren rådande särskilda förhållandena föranlett en alltjämt fortgående ökning av de till behandling föreliggande ärendena. Antalet ärenden, vilket under år 1928 var 208 och därefter steg till 568 under 1938, utgjorde under 1939 707, under 1940 1,270 och under 1941 1,574.

Ämbetsberättelsen upptager vidare såsom bilagor:

- redogörelse för anhängiggjorda åtal och därmed jämförliga åtgärder,
- redogörelse för vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd, samt
- redogörelse för vissa framställningar, som av militieombudsmannen gjorts till Konungen m. m.

Vad angår åtalen ha redogörelser ansetts böra lämnas endast för sådana, vilka, såvitt vid ämbetsberättelsens färdigställande varit känt, under året prövats av första domstol. Med hänsyn bland annat till det stora antalet mål har även i denna berättelse en avsevärd förkortning av redogörelserna genomförts i förhållande till åren före 1942.

I avdelningen »vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämför-

lig åtgärd» ha huvudsakligen medtagits sådana ärenden, vilka på grund av de däri föreliggande spörsmålen ansetts ha intresse utöver de enskilda fallen.

Under rubriken »Redogörelse för vissa framställningar till Konungen» redogöres för de åtgärder, som vidtagits i anledning av nio tidigare av militieombudsmannen till Konungen avlåtna skrivelser. Vidare omförmälas av militieombudsmannen nedannämnda dagar under år 1942 till Konungen avlåtna framställningar, nämligen

den 4 mars angående ordnandet av vissa järnvägsresor under jul- och nyårshelgen 1940/41 för permitterad militär personal;

den 1 april angående frågan om reglerna om domstols behörighet i brottmål i vissa fall;

den 30 maj angående giltigheten av vissa äldre tillstånd för samvetsömma värnpliktiga att i stället för vapentjänst fullgöra annan tjänstgöring vid truppförband;

den 4 juli angående kokinrättningen å Rinkaby skjutfält;

den 27 november angående värnpliktigas rätt att såsom tjänstgöring tillgodoräkna sig tid under vilken de vistats vid förläggningen utan att göra militär tjänst eller arbete samt deras rätt till lön under samma tid; samt

den 2 december angående rätt för militär personal att ingiva besvär till närmaste befälhavare, som för expedition.

Därjämte redogöres under sistnämnda avdelning för fyra av militieombudsmannen under år 1942 till Konungen avgivna yttranden, nämligen

den 4 februari angående framställningar om förbättrade avlöningsförmåner m. m. för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler;

den 18 april över förslag om tillägg till 54 § strafflagen för krigsmakten;

den 24 april över betänkande med förslag till lag om vapenfria värnpliktiga; samt

den 19 december över förslag till förhindrande av skadegörelse inom försvarsmakten.

Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har någon anledning till anmärkning icke förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen

anmäler.

Stockholm den 2 februari 1943.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Wagnsson, Karl Emil Johanson, Karl Johan Olsson, Krügel, Caap* och *Lodénius*;

från andra kammaren: herrar *Olsson* i *Mellerud, Björling, Landgren, Werner, Lindahl, Nilson* i *Eskilstuna, Andersson* i *Mölnal* och *Stattin*.